

De tweede oktober

Weinig wind, een stralend zonnetje en een temperatuur in het begin van de middag ruim boven de 17 graden. De fiets gepakt en even naar de bijen. Het ging zoals gewoonlijk en dat 'even' kan je wel vergeten. De volken waren afgevoerd, goed aan het gewicht en dus in goede doen. Als imker ben je dan dik tevreden maar ook aan het gedrag van de bijen is dat af te lezen. Er werd geweldig gevlogen, maar niet dat 'haasje rep je' van volken die aan een inhaalslag bezig zijn. Integendeel, het was een rustig maar gestaag komen en gaan van bijen met geen enkele belangstelling voor de vliegplank van het buurvolk. Er werd nog veel stuifmeel verzameld in de kleuren oranje en muisgrijs. De herkomst van het oranje stuifmeel was een duidelijke zaak. Meerdere weilanden zagen nog geel van de bloeiende herfstleeuwentand. Het muisgrijze stuifmeel gaf meer problemen tot ik later merkte dat in de nattere duinvalleities nog heel wat bloeiende dopheide voorkwam. Wie rekent daar op in oktober? Ik kon niet nalaten om het aantal thuiskomende bijen met stuifmeel per minuut te tellen. Het aantal liep uiteen van tien tot veertien stuks. Stel nu eens dat tussen 11.00 en 15.00 uur per minuut twaalf bijen met stuifmeel thuiskomen. In die vier uur, $240 \text{ minuten} \times 12 \text{ bijen} = 2.880 \text{ bijen}$ oftewel 5.760 bolletjes eiwitrijk voedsel die aan de bestaande voorraad werden toegevoegd. Dat betekent voor de bijen komende winter goed toeven op een kussen van stuifmeel! En de imker? Die zag het helemaal zitten. Gelijk nog een aantal oude raten uitgesneden en daarna een stoel gepakt en naast de stal genoten van dat aparte sfeertje, dat alleen een imker begrijpt. Het was een geweldige dag.

Veertien oktober

Het kan verkeren. Een dikke week later, een koude oostenwind, af en toe wat regen en een temperatuur die de vijf graden niet bereikt. Een uitgelezen dag om verder te werken aan de 'Van imker tot imker' voor december. Ik was juist begonnen toen vrouwlief in de bijkeuken een muis ontdekte, die via de openstaande tussendeur naar de garage op avontuur was gegaan. Het betekende voorlopig het einde van de schrijverij. Ruim een uur heeft het geduurd voordat ik het muisje weg kreeg die in paniek onder andere langs de muur rende, tussen jassen kroop enz. enz. Uiteindelijk keerde de rust terug. Zoals gezegd het was berekend en in stilte denk je aan de komende winter en dan zulk weer! Gelijk de waterleiding naar de buitenkraan

afgesloten en afgetapt en dan zie je allerlei klussen die nog gedaan moeten worden maar volgens het sneeuwschuifmodel naar voren zijn geschoven voor ... juist ja, voor op een regenachtige dag. De grote contrasten in het weer zoals zojuist beschreven hebben een stempel gedrukt op de rest van deze bijdrage.

Ons klimaat

Ondanks het prachtige begin lijkt oktober een koude maand te worden. Ook dat kan dus in een periode dat het ene na het andere warmterecord wordt gebroken en een algemene opwarming van de aarde centraal staat. Dat onderwerp houdt de gemoederen bezig, en terecht! Er wordt gesuggereerd dat het klimaat op zoek is naar een nieuw evenwicht. Wat dat niet te letterlijk op, want het klimaat is nooit in evenwicht. Er wordt mee bedoeld dat het dagelijkse weer vaak afwijkt van het gemiddelde weer, veel extremen dus. Even iets meer over het klimaat. Het is een afspiegeling van het gemiddelde weer over een periode van dertig jaar. Aan de basis van het klimaat staat het weer van alledag. Neem als voorbeeld de maximumtemperatuur. Dertig jaar lang wordt op eenzelfde plek dagelijks de maximumtemperatuur bepaald. De verkregen waarden worden opgeteld en gedeeld door even zoveel dagen. De temperatuurwaarde die dan ontstaat is de gemiddelde maximumtemperatuur over dat tijdvak. De periode van dertig jaar is een internationale afspraak. In de meteorologie wordt om de tien jaar de balans opgemaakt. Het gemiddelde weer van alle weerkundige grootheden over bijvoorbeeld de periode 1960-1990 wordt dan vergeleken met die van 1970-2000. De veranderingen springen dan duidelijk in het oog en daaruit worden dan conclusies getrokken. Sinds het einde van de jaren tachtig vertoont de temperatuur een opvallend stijgende lijn. Niets om ongerust over te worden, want ook vroeger kenden we ijs tijden en zeer warme perioden op onze breedtegraad. Klopt, maar die veranderingen hadden toen een tijdsbestek nodig van honderden tot duizenden jaren. Bij de huidige opwarming lijkt het erop dat rond 1988 een drempelwaarde is overschreden. De positieve temperatuursprong wereldwijd is zo groot, dat deze niet alleen aan een natuurlijke oorzaak kan worden toegeschreven. De factor 'mens' speelt hierin ook een rol. Iets om je zorgen over te maken? Ik denk het wel, vooral omdat we niet weten wat de uiteindelijke uitkomst van het proces zal zijn.

Overpeinzingen

Zoals gezegd hebben we voor oktober een zeer koude periode achter de rug. Ik hoop maar dat u klaar was met het afvoeren van de volken. Mijn mentor had de ijzeren regel; 'uiterlijk op 1 oktober klaar met afvoeren', daaraan viel niet te tornen. Collega-imkers hier op het eiland beginnen daarmee vaak laat. Voor mijn gevoel: te laat. Begrijpen doe ik het wel. Aan de ene kant worden ze op het verkeerde been gezet door de aangename najaarstemperatuur vanwege het nog warme zeewater, aan de andere kant werkt ook de heidedracht een vroege inwintering niet in de hand. Laat afvoeren is een soort ingeslopen gemakzucht geworden. Het woord heidedracht is gevallen, de heide bloeide mooi en de dracht was goed. Volle honingkamers en veel raathoning waren het gevolg. Voor imkers is het een bekend gegeven dat de angeltjes los zitten als er onweer in de lucht zit. Is dat nou wel zo?

Tijdens het afnemen van de honingkamers barstte er een groots onweer los. De enige steken kwamen van bijen die per ongeluk knel kwamen te zitten tussen toplat en vingers.

Mogen ze dan! Belangrijker voor het al dan niet steken lijkt me of er nog dracht is en op die bewuste dag was de nectarkraan van de heide nog niet afgesloten. Maar er is meer. Wat doet een imker als de weilanden wit zien van de klaver en de Boschplaat paars kleurt door het bloeiende lamsoor? Precies. Hij brengt er zijn volken naar toe en volgt de verrichtingen van de bijen met argusogen. Zowel de witte klaver als het lamsoor

werden braaf bevroren tot ... de lont in het kruitvat werd gestoken. De lont is elk jaar weer het begin van de heidebloei. Het is onvoorstelbaar, maar de bijen laten alles massaal in de steek voor de heide. Bijna elke imker op Terschelling is daardoor veroordeeld tot een dubbele slingerang. Je zou er honingdronken van worden. Eerst de vloeibare zomerhoning slingeren, vervolgens de raten apart zetten, schone bus onder de slinger, dan kolben en daarna de heidehoning slingeren. De scheiding van de verschillende soorten honing is nooit 100%. Indien mogelijk worden raten met zomerhoning van de volken afgenomen voordat het succesoptreden van de heide begint. De smaak van de lamsoor-/heidehoning is prima. De kwaliteit wordt minder zodra zich in dit honingmengsel kristallen gaan vormen van de zomerhoning. Alleen de bijen op ruime afstand van de heide blijven het Lamsoor trouw.

339

Het weer in december

Voor de periode 1971-2000 geldt voor het midden van het land als normaal 44 uren zonneschijn, 77 millimeter neerslag en een gemiddelde maximumtemperatuur van 6,4°C.

December maanden

Jaar	Zon	Uren	Neerslag (mm)	Max.temp	°C
1997	normaal		normaal	zacht	(7,3)
1998	normaal		normaal	zacht	(7,2)
1999	normaal		zeer nat (144)	zacht	(7,4)
2000	zonnig	(66)	normaal	zacht	(7,1)
2001	zonnig	(67)	normaal	vrij koud	(5,8)

bijen

FOTO VAN DE MAAND

Bijenpark in Leusden. Op de voorgrond ziet u een grote metalen bij, gemaakt door dhr. D. Lems. Bij dit park hebben tien imkers hun volken staan. Iedere zaterdag van de maand is er een werkochtend. Foto ingestuurd door T. van Dalen uit Leusden.